

A Fővárosi Ítéltábla felperesi jogi képviselő neve (felperesi jogi képviselő címe.) által képviselt I.rendű felperes neve(I. rendű felperes címe) I. rendű felperes és II.rendű felperes neve(II. rendű felperes címe) II. rendű felperesnek alperesi jogi képviselő neve (alperesi jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2019. július 2-án kelt 10.G.40.425/2018/43. számú ítélete ellen a felperesek 44. sorszámú fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felpereseket, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 10.000 (tízezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget.

A felperesek költségmentessége folytán le nem rótt 1.600.000 (egymillió-hatszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperessel-án kötött, közjegyzői okiratba is foglalt deviza alapú kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdésének b) és e) pontjaiba ütközik, ezért érvénytelen.

Kérték továbbá annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződés 4. pontja „Egyéb rendelkezések” alatti, az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés, továbbá amely szerint „... a kölcsön folyósításának feltétele, hogy az adós a kölcsön visszafizetésére irányuló közjegyző előtt tett, a közvetlen bírósági végrehajtás lehetőségére vonatkozó rendelkezést tartalmazó egyoldalú kötelezettségvállalását a bankhoz benyújtja. A közokiratba foglalás költségei az adóst terheli ...”, továbbá „... az adós tudomásul veszi, hogy a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében a banknál vezetett számlái, és a bank vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői okiratba foglalt, bank részéről tett nyilatkozatot, vagy közjegyzői tanúsítványt elfogadja a terhére fennálló kölcsön- és járuléktartozás közokirati tanúsítványaként, továbbá az adós aláveti magát annak, hogy a terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás mértékét esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezésének esetére is a bank felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa...”, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdése és a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján tisztességtelen és semmis, így az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében nem jelent kötelezettséget a felperesekre mint fogyasztókra. A keresetük az árfolyamkockázatot rájuk telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség megállapítására is irányult,

Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérték, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa a határozathozatalig hatályossá az általa csatolt táblázat szerint.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

A Fővárosi Törvényszék a 2019. július 2-án kelt 10.G.40.425/2018/43. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. Megállapította, hogy az eljárási illetéket az állam viseli, és kötelezte a felpereseket egyetemlegesen, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek 120.000 forint perköltséget.

Ítéletének indokolása szerint a tényállást a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. § (1) bekezdése alapján állapította meg. Nem volt vitás, hogy a felek között a csatolt okirattal egyező tartalommal ingatlanépítéshez nyújtott deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződés jött létre.

Idézte az rHpt. 213. § (1) bekezdés a)-g) pontjait. Megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés tartalmazta a THM-t és az alperes azt a 41/1999. (III.5.) Kormányrendelet rendelkezéseinek megfelelően kiszámította. A THM számítására a kölcsönszerződés részét képező ÁSZF és pont, továbbá a kölcsönszerződésre irányadó hirdetmény is tartalmazott rendelkezéseket.

Azt hangsúlyozta, hogy a THM mindig egy adott időpontra vonatkozóan mutatja a szerződéssel kapcsolatos díjakat, költségeket, ami a kezelési költség és az ügyleti kamatláb változásával a szerződés tartama alatt módosulhat. Abból a körülményből, hogy az ügyleti kamat és a THM értéke nem egyezik meg, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy az alperes olyan költségeket, díjakat is értékel a THM-ben, amelyeket a szerződésben nem tüntetett fel. Az ÁSZF és a hirdetmény tartalmazza a THM számításánál figyelembe nem vett költségeket és díjakat. A perbeli szerződés rögzíti a THM induló értékének százalékban kifejezett értékét, így a törvényi követelményt kielégíti. Amennyiben az alperes esetlegesen tévesen számította ki az értéket, legfeljebb a szerződés megtámadására adhat alapot, és ha az alperes olyan költséget vagy díjat is felszámít a felperesekkel szemben, amelyet a szerződés nem tartalmaz, az nem érvénytelenségi, hanem elszámolási kérdés.

Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy a kölcsönszerződés tartalmazta a törlesztőrészletek számát, azok várható összegét és az első, további, illetve utolsó törlesztőrészlet esedékességét is. A törlesztőrészlet pontos összegéről az alperes a felperest a folyósítást követően írásban tájékoztatta, és az alperes a kölcsönszerződés azon kondícióiról adott tájékoztatást a felperes részére, amely szerződéses rendelkezések alapján a felperesek számára a törlesztőrészlet egyértelműen meghatározható, kiszámítható volt. Az egyértelműen kiszámítható az ÁSZF, a, a, a, a és a pontban foglaltakra tekintettel. A kölcsönszerződés az 1/2016. PJE határozatban foglaltaknak megfelelően a részévé vált általános szerződési feltételek alapján kiszámítható módon tartalmazta a törlesztőrészletek számát, összegét és a törlesztési időpontokat.

A felpereseknek azzal a kérelmével kapcsolatban, hogy az árfolyamkockázat tekintetében az alperes nem nyújtott megfelelő tájékoztatást, idézte a Kúria 6/2013. PJE határozatában, a 2/2014. PJE határozatában foglaltakat, és utalt a szerződéskötéskor hatályos rHpt. 203. § (6) bekezdésére és a (7) bekezdésének a) pontjára. Rámutatott, hogy a felperesek az alperes által megszövegezett kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírták, amelyben egyértelműen meghatározták, hogy a konstrukció ki van téve a devizaárfolyamok piaci hatásainak. Rögzítették, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatokat jelenthetnek az üzletfelekre. Tartalmazta a törlesztőrészlet ingadozásának lehetőségét és azt is, hogy a svájci frank árfolyamától függően a törlesztőrészlet jelentősen növekedhet. A tájékoztatás az átlagosan tájékozott, ésszerű, figyelmes és körültekintő fogyasztó számára érthető és világos volt. A kockázatfeltáró nyilatkozat alapján a felperesek nem gondolhatták, hogy az árfolyamkockázat nem valós vagy őket korlátozott mértékben terheli, így a keresetet e tekintetben sem találta megalapozottnak. A kockázatfeltáró nyilatkozatból az is megállapítható volt, hogy a felpereseket a kölcsönszerződés aláírását megelőzően szóban tájékoztatták a kockázatokról, egyidejűleg került aláírásra a nyilatkozat és a szerződés. A kölcsönfeltáró nyilatkozat és az egyedi szerződés mellett az ÁSZF is tartalmazott kifejezetten a 10. pont alatt figyelemfelhívást. Az ÁSZF és a pontjaiban

kifejezetten szerepel a devizaárfolyam nagymértékű változása, a kockázat kifejtése. Az egyedi kölcsönszerződés 4. pontja is tartalmazott tájékoztatást az árfolyamkockázatról. A kockázatfeltárás és tájékoztatás mindenben megfelelt a Kúria 6/2013. PJE határozatában és a 2/2014. PJE határozatában foglaltaknak, továbbá az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) által a C/51-17. számú ítéletében megfogalmazott követelményeknek.

Az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy a kölcsönszerződés 4. pontja (1) bekezdésének első mondatában folyósítási feltételül szabott közokirati forma alkalmazására az alperes jogosult volt, jogszabályi rendelkezés nem tiltotta ezt az alperesi gyakorlatot.

Figyelembe vette, hogy az alperes számára jogszabály írta elő kötelező jelleggel, hogy amennyiben ingatlanra alapított jelzálogjog a hitel fedezete, akkor a szerződés tegye lehetővé az alperes számára, hogy a jelzálogjoggal biztosított követelését ésszerű időn belül érvényesíthesse. A közokirati forma alkalmazása tehát nem az alperes által egyoldalúan meghatározott követelmény volt, hanem jogszabályi rendelkezések alapján jelentette annak a feltételét, hogy az ingatlant terhelő dologi biztosíték hitelkockázati fedezetként kerülhessen elismerésre, azaz a perbeli kölcsönt a felperesek igénybe tudják venni. Mindezekre figyelemmel arra a következtetésre jutott, hogy e szerződési feltétel nem minősül tisztességtelennek.

A felek szabadon dönthetnek abban a kérdésben, hogy a szerződés megkötésével felmerülő költségeket miként osztják meg egymás között, ezért nem tisztességtelen az a megoldás sem, hogy a közokiratba foglalás díját az adósok vállalják magukra. Megállapította, hogy a kölcsönszerződés 4. pontja (1) bekezdésének második mondatában foglalt feltétel sem tisztességtelen, az nem ütközik a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés megjelölt pontjaiba.

Kiemelte, hogy a 4. pont (1) bekezdésének harmadik mondata nem tartalmaz arról megállapodást, hogy az adósok az abban foglaltak alapján az alperes közokiratban tanúsított nyilatkozatában szereplő kölcsön- és járuléktartozásának fennállását,összegaszerúségét elismerték volna. Kizárólag azt fogadták el, hogy az alperesnek az adósok fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozásáról tett nyilatkozata vagy közokirati tanúsítványa közokirati tanúsításként szolgáljon. A Kúria 1/2018. számú gazdasági elvi határozatában foglaltakat osztva azt tartotta szem előtt, hogy a 198/1996. (XII.22.) Kormányrendelet, majd a 250/2000. (XII.24.) Kormányrendelet értelmében az alperesnek az ügyfeleivel szemben fennálló követeléseiről folyamatosan nyilvántartást kellett vezetnie, arról az 52/2005. (XII.28.) PM rendelet szabályai szerint rendszeresen jelentést kellett tennie a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete részére. Az rHpt. 206. § (1) bekezdése előírta, hogy az alperes folyamatos szerződések esetén legalább évente egy alkalommal, valamint a szerződés lejártakor egyértelmű, közérthető és teljeskörű írásbeli kimutatást küldjön az ügyfeleinek. A kimutatást a (2) bekezdés értelmében elfogadottnak akkor kellett tekinteni, ha az ügyfél a kézbesítéstől számított 60 napon belül írásban nem emelt kifogást azzal szemben. Mindezek a követelés érvényesíthetőségét nem érintik. A támadott kikötés az rPtk. 242. §-a szerint joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak nem minősül, ezért nem érvényesülnek a tartozáselismerés joghatásai. Ha az alperes a kölcsönszerződésből eredő követelését a felperesekkel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a bizonyítási teher az rPp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli abban a körben, hogy a kölcsönszerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperesek részére, abból mennyit teljesítettek és ennek eredményeként mekkora a felperesek fennálló tartozása. Vitatás esetén a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait is be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha az adósok arra hivatkoznak, hogy a közölt számítás hibás vagy részükről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhetnek. A bizonyítási teher alakulását a perbeli szerződési feltétel nem befolyásolja.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) a szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) bekezdése felhívását követően kifejtette, hogy a közokiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az adós tartozásának már

lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye a végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e, és az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható. Ebben a körben elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata. A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, annak kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek. Ha a végrehajtási záradék kiállítása

megtörtént, az adós a tartozását az rPp. 369. § szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja, amely perben a bizonyítási teher az rPp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul. A támadott rendelkezés az igényérvényesítés lehetőségei és a bizonyítási teher alakulása szempontjából a felperes jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik hátrányosabbá. A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tévő szabályozás az Alkotmánybíróság és az számú határozatai szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Európai Unió Bírósága C-32/14. számú ügyben hozott határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.

Az rPp. 77. §-a és a 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte egyetemlegesen a pereszes felpereseket a pernyertes alperes ügyvédi munkadíjból álló perköltségének megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 3. §-a alapján mérsékelte és határozta meg. Megállapította, hogy a felperesek személyes költségmentessége folytán meg nem fizetett eljárási illetéket az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben benyújtott fellebbezésükben a felperesek az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítását, jogkövetkezményként az ítélethezatalig történő hatályossá nyilvánítását kérték annak megállapításával, hogy az alperes felé fennálló tartozásukforint. Másodlagosan a kölcsönszerződés pontja .. és ... mondatának tisztességtelensége megállapítását kérték.

Érvelésük szerint az elsőfokú ítélet téves jogértelmezésen alapul és jogszabálysértő.

Arra hivatkoztak, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja tartalmilag is helyes THM szerepeltetését várja el, hiszen külön rendelkezik arról az esetről, ha a THM nem tartalmaz minden költséget. Kifejtették, hogy a THM arra szolgál, hogy a fogyasztó felmérhesse, hogy milyen mértékű költséggel kell számolnia a hitel felvételével kapcsolatosan, dönthessen a lehetőségeket összehasonlítva arról, hogy melyik pénzintézetből vegye fel a hitelt. A jogsértés kiküszöbölésére, orvoslására tehát nincs lehetőség, ezért a teljes szerződés érvénytelenségét kell megállapítani.

A DH1 törvény 3. §-a hatást gyakorolt a THM mértékére, amit a THM nem tükröz. Az árfolyamrés, mint költség nem létezik, mert azt a DH1 törvény 3. §-a ex tunc hatállyal semmisnek mondta ki. A kamaton felül egyéb költség nincs, ettől függetlenül azonban a THM azt tartalmazza, ezért nem lehet helyes. A szerződéskötéskor hatályos 41/1997. (III.5.) Korm. rendelet 5. számú melléklete szerint a THM kiszámítására vonatkozó képletet kell alkalmazni, amely csak úgy lenne kiszámítható, ha a kölcsönszerződés tartalmazná a futamidőre vonatkozó összes törlesztőrészletet, amit a perbeli szerződés nem tartalmaz.

Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontját a norma szövegével ellentétesen, kiterjesztően értelmezte. A Kúria 1/2016. PJÉ határozata alapján sem járhat így el a per bírósága, mert az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése sem hatalmazza fel a Kúriát arra, hogy a jogegységi határozatait a törvények szövegével ellentétesen, kiterjesztően fogalmazza meg.

Mindeztől függetlenül nem felel meg az átláthatóság követelményének és megvalósítja a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény 3. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot is, ha az egyedi szerződésből egyáltalán nem, csak az ÁSZF 7. együttes pontja értelmezésével lehet elvileg a törlesztőrészletet kiszámítani. A közösségi jog fogyasztóvédelmi célokkal összhangban való értelmezéséből az a következtetés vonható le, hogy a kötelező tartalmi elemeket az írásba foglalt szerződés egyedi részében kell feltüntetni annak érdekében, hogy a fogyasztó azok tartalmát megismerje. Az EUB C-42/15. számú ítélete szerint minimálisan is elvárható követelmény, hogy az egyedi rész kereszthivatkozásokat tartalmazzon a különálló dokumentum adott pontjaira. Az ÁSZF pontja egy többismeretlenes egyenletet tartalmaz, a törlesztőrészlet a..... és pontjai alapján sem kiszámítható, hiszen még a folyósítás pontos napja sem tudható. Azés pontja értelmezhetetlen is, kikötései csak arról rendelkeznek, hogy a felperesek kötelesek biztosítani

a törlesztőrészlet összegének megfelelő összeget. Az elsőfokú bíróság anélkül tartotta a törlesztőrészletet kiszámíthatónak a perbeli szerződés esetében, hogy indokolásában azt bemutatta volna. Mindezek alapján a szerződés nem felel meg az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjának, az 1/2016. PJE számú határozatnak, sem az EUB C-126/17. és C-38/17. számú ítéleteiben foglaltaknak.

Kiemelték, hogy az EUB C-186/16. számú ítélete indokolásának 45. pontja szerint a világos és érthető megfogalmazásra vonatkozó követelményt úgy kell érteni, hogy azt is előírja, hogy a szerződés átláthatóan tüntesse fel azon mechanizmus konkrét működését is, amelyre az érintett feltétel utal, valamint adott esetben az e mechanizmus és a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt. Az rHpt. 203. §-a nem tájékoztatást vagy figyelemfelhívást, hanem a kockázatelemzés bemutatását követeli meg. Az alperesnek a kockázatelemzés jogszabályi kötelezettsége is az rHpt. 77-78. §-ai és a 89. §-a alapján. Az alperes pénzintézetnek a jóhiszeműség és a tisztesség alapelve alapján számolnia kell a fogyasztó érdekeivel is. Nem vélelmezhető ugyanis, hogy az egyes devizák forinthez viszonyított értéke változásának mechanizmusával az átlagos fogyasztó tisztában van, ideértve a modern devizapiac működését és azt is, hogy akár napi szinten is jelentős kilengések következhetnek be. A tájékoztatás kötelezettsége körében az rHpt. nem tartalmaz taxatív felsorolást, hogy mit kell feltárni a jogügyletben rejlő kockázattal kapcsolatosan, ezért szükséges az EUB C-186/16. számú döntésében felhívott általános alapelvek, azaz a jóhiszeműség, a tisztesség követelményének alkalmazása a bank részéről is (C-415/11. számú döntés). Az átlagfogyasztó azt gondolja, hogy csak az általános valutakockázatot vállalta fel, de a devizazáradék azért is jelentős, mert a szerződés szerinti kamat is a devizához viszonyított árfolyam alapján, forintban kerül elszámolásra, ráadásul változó is a bank egyoldalú döntése alapján. A bank elhallgatja az általa ismert, a CHF-hez kötődő kockázatot, a reklámokban a legalacsonyabb kamatok mellett kínálja, amellyel olyan benyomást kelt a fogyasztóban, mintha az kedvezőbb lenne, sőt az egyedi tárgyalások alkalmával azon túl, hogy az biztonságos valuta, azt a tájékoztatást adja neki, hogy csak a devizához kötött hitel szempontjából hitelképes.

A lakáshitel célja, hogy a fogyasztó a felvett kölcsönből meg tudja oldani a lakhatását. Tudja, hogy nincs szaktudása, de tudja, hogy a banknak viszont van, a saját tudatlanságát a bank iránti bizalommal helyettesíti. Nincs más módja, hogy a fogyasztói szükségletét kielégítse, megpróbálja azt megvalósítani a bankkal történő szerződéskötéssel. Ha a fogyasztó által meg nem értett szerződés egyes rendelkezései miatt bekövetkezik az a helyzet, hogy nem tudja teljesíteni törlesztési kötelezettségét, megtörténhet az ingatlan végrehajtói eljárás keretében történő eladása, ami ellentétben azzal a céllal, amely miatt a fogyasztó a szerződést megkötötte.

Azt hangsúlyozták, hogy azok a rendelkezések, amelyek a tőke összegét a devizához kötik, már a szerződéskötéskor egyenlőtlenséget eredményeztek a felek között a fogyasztó kárára. A bank csak a kölcsönszerződés általános kockázatát vállalja, míg a fogyasztóra a devizazáradék kockázatát

telepíti, valamint a CHF-re vonatkozó specifikus, járulékos nagy kockázatot is hosszútávra, annak ellenére, hogy a bank ismeri a lehetséges következményeket. E kockázatviselésre a fogyasztó nem kap megfelelő jogokat, amelyek ezt kompenzálnák. A pénzügyi intézmény szerteágazóbb eszközökkel rendelkezik az ilyen kockázat kezelésére, ez irányú ismereteire és adataira, tapasztalatára támaszkodhat, ezzel szemben az ésszerűen figyelmes fogyasztó egy ingatlanvásárlás finanszírozása céljából nem teszi ki magát az átváltás olyan korlátlan kockázatának, amely számára hátrányos és tartós gazdasági következményekkel járhat. Ha egyenlőként tárgyalhatnak a bankkal és az megfelelően informálná, az ilyen fogyasztó csak akkor kötelezné el magát, ha a hitelszerződés ésszerűen korlátozná ezt a kockázatot. A Kúria 6/2013. PJE határozata is deklarálta, hogy a tájékoztatás nem terjedhetett ki a kockázat reális voltára, valószínűségére. Mindezek ellenére a fogyasztó részére semmilyen kockázatkezelési vagy védelmet szolgáló szerződéses kikötés nem áll rendelkezésére, mint például az, hogy a szerződést forintra váltsa át, vagy túlzott mértékű emelkedés esetén a szerződést felmondhassa. Az EUB C-621/17. számú ügyben előterjesztett főtanácsnoki indítvány 72. pontjában foglaltak szerint jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a felek jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztók kárára, az elégtelen tájékoztatás az információs asszimmetria fenntartása mellett, és az a körülmény, hogy a szerződés a fogyasztó számára

semmilyen védelmet nem biztosít annak érdekében, hogy kockázatait bármilyen módon mérsékelje, kezelje. Ez sérti a jóhiszeműség és tisztességesség elvét, és indokolatlan hátrányt is okoz, ezért az rPtk. 209. § (1) bekezdésébe ütközik, és a teljes szerződés érvénytelenségét vonja maga után.

Megismételték a szerződés 4. pontjában szereplő, a közokiratba foglalást előíró és banki nyilvántartást elfogadtató kikötések körében már előadott érveiket. Kiemelték, hogy a kölcsönszerződést kizárólag a szerződés 4. pontjának eleget téve foglalták közjegyzői okiratba. A közokiratra csupán a közvetlen végrehajthatóság miatt van szüksége az alperesnek. Nem az rPp. 164. § (1) bekezdése fordítja meg a bizonyítási terhet, hanem az, hogy a közvetlen végrehajtási eljárásban vitatás esetén az adós felperesi pozícióba kényszerül, ahol őt fogja terhelni a bizonyítás. A fogyasztót azonban nem lehet olyan helyzetbe hozni, hogy egy végrehajtási eljárás folyamata alatt vitatás esetén úgy kényszerüljön peres eljárást indítani, hogy vagyonát lényegében lefoglalták és a banki apparátussal szemben bizonyítási kötelezettség terhelje. Az új Pp. alapján a végrehajtani kívánt követelés érvényesen létre nem jött iránt kereset már nem indítható. Az érvénytelenségi pertípus esetén a bíróságot nem köti a soronkívüliség szabálya, így a fogyasztó az ilyen perben lényeges időbeli hátrányt szenved, figyelemmel a már folyamatban lévő végrehajtási eljárásra is. Ezért ennek a pontnak a valódi joghatása, hogy a felperes vitatása a végrehajtási eljárásra nincs kihatással, saját költségén jogi képviselőt kell fogadnia, és a perben illetékfizetés kötelezettsége terheli, és neki kell bizonyítania a perben, hogy a követelés jogalapja érvénytelen, a bank nyilvántartása nem megfelelő. Mindeközben folyik az a végrehajtás, amit a bíróság nem függeszt fel.

Véleményük szerint az elsőfokú bíróság tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperesnek a közokiratba foglaltatás jogszabályi kötelezettsége, mert ilyen konkrét jogszabály nincs. Az alperesnek törekednie kell arra, hogy a követelését ésszerű időn belül hajtsa be, azonban ez nem lehet tisztességtelen, nem mehet szembe a közösségi jogi normákkal. Alapítan az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy a közokiratba foglalás a felperesek érdekeit is szolgálja, ilyen adat a per során nem merült fel. Ezek alapján egyértelmű, hogy a közokiratba foglalás az alperes akarata volt, a nem jogvégzett felperesek pedig nem ismerhették fel a kikötés joghatását. Az EUB C-415/11. számú (Aziz-ügy) ítéletében foglaltak szerint azt kell vizsgálni, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, mennyiben. Annak megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétben idézték elő, meg kell vizsgálni, hogy az eladó, a szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén ésszerűen elvárhatta-e, hogy az

utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt. A jelen esetben megállapítható, hogy a szerződés közvetlen végrehajthatósági joggal való felruházásra a szerződéskötésre vonatkozó általános szabályoktól lényegesen eltér, az a létrejöttének, érvényességének nem feltétele. A jelentős egyenlőtlenség abban is áll, hogy az új Pp. nem engedi meg az érvénytelenségen alapuló végrehajtás megszüntetése iránti kérelem befogadhatóságát.

A felperesek a Fővárosi Ítéltáblához-én érkezett Gf.7. sorszámú beadványukban a fellebbezés indokait megismételve és kiegészítve azt hangsúlyozták, hogy a törlesztőrészletek összegének egyértelmű meghatározását megkövetelő rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltaknak - az rHpt. 210. § (2) bekezdésére is figyelemmel - nem felel meg, ha a törlesztőrészletek összege a szerződés egyes rendelkezéseiből vagy több különböző okiratban szereplő rendelkezések együttes értelmezése alapján állapítható meg. A törlesztőrészlet a perbeli kölcsönszerződés alapján, még ha kiszámítható is lenne, abban az esetben is 7 olyan kikötés összekötése alapján határozható meg, amely még nem is a szerződés egyedi részében, hanem a külön dokumentumban található, az ÁSZF-ben lelhető fel. Ez a mozaikszerű feltüntetés nem felel meg a jogszabályi követelményeknek. Nem teljesülnek az EUB C-186/16. számú ítéletében és a C-51/17. számú ítéletében írt átláthatósági követelmények akkor, amikor a fogyasztó egyértelműen nem vagy csak nagyon nehezen, bonyolult módon képes átlátni azt, hogy a szerződéses kötelezettségei miként fognak alakulni. A feltüntetésnek erről a módjáról hasonlóképpen foglalt állást az EUB C-621/17. számú ügy főtanácsnoka az indítvány előterjesztése során.

Hangsúlyozták, hogy a kölcsönszerződésben a THM fel van tüntetve, de nem csak hibás, hanem kifejezetten megtévesztő is. Az EUB a C-448/17. számú ügyben úgy ítélte meg, hogy abban az esetben, ha csupán a teljes hiteldíjmutató kiszámításához használt matematikai képletet biztosítják a teljes hiteldíjmutató kiszámításához szükséges tájékoztatás nélkül, az a teljes hiteldíjmutató biztosításának elmulasztását jelenti. Az Európai Unió Bizottságának az Irányelv értelmezéséről kiadott közleménye szerint, amennyiben a szerződéskötést megelőző vagy szerződésben szereplő tájékoztatásra vonatkozó konkrét követelmények alkalmazandók, akkor azokat eseti alapon, és az ilyen eszközök céljának és hatályának fényében a tisztességtelen szerződési feltételekről szóló irányelv által előírt átláthatósági követelmények tekintetében is figyelembe kell venni. Az EUB ítéleteiben hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a kölcsönnevő rendelkezzen mindazon tényezőkkel, amelyek kötelezettségvállalására hatással lehetnek. Ez azokban az esetekben is érvényes, amikor a teljes hiteldíjmutató kiszámítására vonatkozó szükséges tájékoztatást nem biztosítják, ha a feltüntetett teljes hiteldíjmutató hibás vagy megtévesztő, úgy kell tekinteni, hogy az érintett feltételek nem világosak és nem érthetőek.

A felperesek több okból is bizonyították, hogy a feltüntetett THM hibás és megtévesztő. Az alperes az árfolyamrést a THM számítása során figyelembe vette, ez a költség azonban a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen. Felhívták a figyelmet, hogy a DH törvények nem rendezték a THM sorsát. Mindezt összevetve a közösségi joggal és az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjával az állapítható meg, hogy a szerződés érvénytelen.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel tisztességtelenségére továbbra is változatlan indokokkal hivatkoztak, és azt emelték ki, hogy az elsőfokú bíróság lényegében a fogyasztóktól várja el a termékre vonatkozó konkrét tájékozódást, a szolgáltató banknak elegendő csupán kijelentenie, hogy a termék kockázatos is lehet, azaz veszélye van. Hangsúlyozták, hogy a „korlátlanág” és az „akár jelentős mértékű emelkedés” nem szinonim fogalmak. Nem vitatták, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára világos annak rögzítése a szerződésben, hogy a tartozás mértéke a deviza értékének megfelelően változik. Az viszont nem vélelmezhető, hogy az egyes devizák forinthez viszonyított értéke változásának mechanizmusával tisztában vannak, ideértve a modern devizapiac működését és azt,

hogyan akár napi szinten is jelentős kilengések következhetnek be. A jelentős mértékű emelkedésre utalásból nem következik, hogy annak alapján a fogyasztók már tudomással bírnának a menekülő deviza, a kamatparitás, a nyitott devizapozíció fogalmáról, az MNB árfolyam-karbantartó politikájáról, az információk egyensúlyhiány miatt. Az alperes tájékoztatása nyilvánvalóan nem érintette ezeket a kérdéseket, így az nem felelhet meg az EUB C-51/17. és C-186/16. számú ítéletekben foglalt elvárásoknak. Kitértek arra is, hogy a szerződési feltétel világos és érthető jellegének megítélésénél a szerződési feltétel bemutatásának módja is fontos szempont, és az is, hogy a szerződés kötelezővé válása előtt megérthessék a fogyasztók a belőle eredő jogaik és kötelezettségeik mértékét. Ezért a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a bank a fogyasztó rendelkezésére bocsátott-e minden olyan lényeges információt, amelyek lehetővé teszik számára pénzügyi kötelezettségeinek felmérését. A 2014/17/EU irányelv már előírja, hogy amennyiben a hitelmegállapodás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a fogyasztót érintő árfolyamkockázatot 20% alatti mértékű ingadozásra korlátozná, akkor a tájékoztatásnak tartalmaznia kell egy szemléltető példát arról, hogy milyen hatással jár az árfolyam 20%-os változása. A perbeli kölcsönszerződés a fokozott kockázatot nem emelte ki és nem hangsúlyozta egyértelműen, az alperes egy 20%-ot meghaladó árfolyamváltozás hatásait bemutató példát sem mutatott be a fogyasztók számára, így nem teljesült a kellő időben történő és a vizuális értelemben is átlátható tájékoztatás.

A felperesek kérték a másodfokú eljárás felfüggesztését az EUB előtt C-609/19. számon, illetve a C-932/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig. Arra hivatkoztak, hogy a nemzeti bíróság által az árfolyamkockázat tisztességtelensége vizsgálatainak szempontjaira rákérdező kezdeményezés a fellebbezés elbírálására is kihathat.

Ebben a beadványukban úgy nyilatkoztak, hogy az árfolyamrész mint érvénytelen kikötés DH1 törvény 3. § (2) bekezdése szerinti pótlása nem áll az érdekükben, mert a kölcsönszerződést az

alperes felmondta, így a szerződés érvényben tartása csupán az alperes követelésének jogalapját teremtené meg. Mindezek miatt az EUB C-118/17. számú döntése alapján a szerződés árfolyamrész tisztességtelensége miatti érvénytelenségét megállapítva a kereset elutasítását kérték.

A másodfokú eljárás során tartott fellebbezési tárgyaláson a felperesek jogi képviselője úgy nyilatkozott, hogy a felperesek az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló fellebbezési kérelmüket tartják fenn, és elsődlegesen a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként annak érvényessé nyilvánítását kérik elsődlegesen olyan módon, hogy az árfolyamkockázat viselésére a felperesek nem kötelesek, másodlagosan úgy, hogy a felperesek maximum 20% árfolyamkockázat viselésére kötelesek. A másodlagos fellebbezési kérelmük változatlan.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult azzal az indokkal, hogy az elsőfokú bíróság döntése mind a hazai, mind az uniós jogi normáknak és bírósági gyakorlatnak megfelel.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére az rPp. 252. § (2)-(3) bekezdésében foglaltak alapján nem volt ok, mert az eljárás megismétlése, kiegészítése nem szükséges az eljárás lényeges szabályainak megsértése vagy további bizonyítás szükségessége miatt.

A Fővárosi Ítéltábla a felperesek tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmére tekintettel először azt vizsgálta, hogy az EUB előtt folyamatban lévő két előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdések a fellebbezés elbírálására kihatnak-e.

A C-609/19. számú ügyben az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező nemzeti bíróság az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és a 3. cikkének (1) bekezdése értelmezését kéri: milyen szempontok alapján kell vizsgálni a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatára vonatkozó szerződéses rendelkezések világos és érthető megfogalmazását. Az EUB tartalmilag ugyanezt a kérdést már megválaszolta a C-186/16. számú ügyben hozott ítéletében (41. és 51. pontok), valamint a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében (78. és 83. pontok).

A C-932/19. számú ügyben az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróság annak megválaszolását kéri az EUB-tól, hogy az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése alapján az árfolyamrés tisztességtelenségének jogkövetkezménye körében a fogyasztó nyilatkozatát hogyan kell figyelembe venni. Az árfolyamrés tisztességtelenségének a kérdésköre jelen peres eljárás tárgyát nem képezte, így az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban hozandó döntése nem hathat ki a jelen jogvita érdemi elbírálására.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és helytálló érdemi döntést hozott, azonban annak indokaival a másodfokú bíróság csak részben értett egyet. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a kölcsönszerződés megfelelt az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjai által előírt követelményeknek, az azokba ütközésre alapított érvénytelenségi keresetet elutasító döntésével és annak indokaival a másodfokú bíróság maradéktalanul egyetértett, így arra az rPp. 254. § (3) bekezdése alapján csak visszautal. A jogszabályba ütközés körében csak azokat a szempontokat lehet figyelembe venni, amiket az elsőfokú bíróság a jogszabály helyes értelmezésével figyelembe vett.

A jogvita eldöntése során abból kellett kiindulni, hogy az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai, illetve a Korm. rendelet az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és EUB ítélkezési gyakorlatára

tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).

Az rPtk. 209. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség vizsgálata során az EUB C-415/11. számú „Aziz”-ítéletében kifejtettek irányadóak, amely szerint a fogyasztók kárára előidézett jelentős egyenlőtlenséget a nemzeti jog alkalmazandó hatályos szabályaihoz képest kell vizsgálni. Ennek során - a szerződési feltétel által előidézhető következményekre is kiterjedően - azt kell egybevetni, milyen helyzetben van a fogyasztó az adott szerződési feltétel alkalmazása mellett, és milyen helyzetben lenne a feltétel hiányában. A tisztességtelenséghez megkívánt egyensúlytalan alaphelyzet létrejötté akkor állapítható meg, ha bizonyosan megállapítható, hogy a fogyasztó helyzete kedvezőbb lenne a szerződési feltétel hiányában, mint a szerződési feltétel alkalmazása mellett. A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor az rPtk. 209. § (2) bekezdése szerint vizsgálni kell egyebek között a szerződési feltételnek más szerződési rendelkezésekkel való kapcsolatát is.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételnek és az arról adott tájékoztatásnak az rHpt. 203. § (7) bekezdésében foglaltak mellett az EUB által meghatározott követelményeknek (C-26/13., C-186/16., C-51/17.) is meg kellett felelnie. Az érthetőség szempontjából a tartalmának olyannak kellett lennie, hogy az átlagos fogyasztó értékelni tudja a pénzügyi kötelezettségeire

gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit. A világos és érthető megfogalmazás elvének nem megfelelő feltétel tisztességtelensége ugyan vizsgálható, azonban csak abban az esetben állapítható meg, ha a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz [rPtk. 209. § (1) bekezdése]. A jóhiszeműség és tisztesség szempontjából jelentősége van annak, hogy a bank a lehetséges árfolyam ingadozásokkal és a külföldi pénznemben folyósított kölcsönben rejlő kockázatokkal kapcsolatos szakértelme és ismeretei mire terjedtek ki (C-186/16.). A másodfokú bíróság egyetértett a felperesekkel abban, hogy az alperes jóval részletesebb tájékoztatást tudott volna adni a kockázatokról, ismeretei elhallgatásával ebből következően a felperesekkel szemben a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével járt el. Ez azonban önmagában a tisztességtelenség megállapításához nem volt elegendő, ahhoz ugyanis azt is bizonyítani kellett volna, hogy ez a felek jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézett elő. Ennek és ezáltal a semmisségnek a megállapítását viszont kizárta az ÁSZF pontjának rendelkezése, amely alapján a felperesek jogosultak voltak arra, hogy egyoldalú nyilatkozatukkal az árfolyamkockázatot, az árfolyamváltozása folytán kialakuló egyensúlytalanságot elhárítsák, és a devizában nyilvántartott kölcsönüket forintkölcsönre alakítsák át.

Az árfolyamkockázat felperesekre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátlanága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható. A perbeli esetben azonban ez nem merülhet fel, mert az ÁSZF pontja az adósokat felhatalmazta annak egyoldalú módosítására, így az adósok a szerződés bármely létszakaszában szabadon eldönthették, hogy deviza alapon vagy a forint devizanemű kölcsönök feltételei szerint folytatják adósságuk törlesztését. Ez a választási lehetőség azt is jelentette, hogy az adósoknak lehetőségükben állt az árfolyamkockázatát a forintkölcsönökre irányadó feltételek szerint korlátozni, így saját döntésük alapján mentesülhettek az árfolyamkockázat korlátlanága alól. A felperesek írásbeli nyilatkozatukban kifejezetten idézték, hogy a 2014/17/EU iránymutatás a kockázat korlátozásának egyik megengedett módjaként

szabályozza ezt az esetet, amelynél a tisztességtelenség megítélése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az adós a devizaelszámolást a kedvezőbb törlesztőrészlet miatt választotta. A szerződés a forintosítás várható törlesztőrészletét is tartalmazta, így a fogyasztóknak nem lehetett kétsége teljesítési kötelezettségük lehetséges feltételeiről. A tartozás forintra váltására és ezzel az árfolyamváltozás kockázatának, valamint a kockázat viseléséből eredő többletkötelezettségek és egyéb érdeksérelmek megszüntetésére lehetőséget adó feltétel mellett az árfolyamváltozás kockázatát teljes mértékben a felperesekre hárító feltétel nem tekinthető sem a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértőnek, sem egyoldalú hátrányt okozónak. A tartozás forint alpra váltásának lehetősége ugyanis megfelelően kiegyensúlyozza a felpereseknek az árfolyamváltozás kockázatát teljes mértékben rájuk hárító feltételből származó többletkötelezettségét, hogy árfolyamkülönbözetet is fizetniük kell. Mindezek miatt a felperesek által támadott, az árfolyamkockázat viselését a felperesekre hárító szerződési feltételek akkor sem minősülhetnek tisztességtelennek, ha nem volt megfelelő az alperes által a felpereseknek adott, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás.

A később hatályba lépett 2014/17/EU iránymutatás a kockázat korlátozásának egyik megengedett módjaként szabályozza ezt az esetet, amelynél a tisztességtelenség megítélése szempontjából nincs

jelentősége annak, hogy az adós a devizaelszámolást a kedvezőbb törlesztőrészlet miatt választotta.

A közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátásának konjunktív feltételeit a Vht. szerződéskötéskor hatályos Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése], illetve a Kjtv. 112. §-a határozza meg.

A felek között magánokirati formában létrejött kölcsönszerződés alapján a kölcsön folyósításának az volt a feltétele, hogy a felperesek közjegyző előtt a kölcsön visszafizetésére irányuló és a közvetlen bírósági végrehajtás lehetőségét is tartalmazó egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tegyenek. Tény azonban, hogy ez a közjegyzői okirat csak a címe alapján tartalmaz tartozáselismerő és kötelezettségvállaló nyilatkozatot, annak szövege szerint csak arról szól, hogy a felperesek elismerik az alperessel történt szerződéskötés tényét és annak tartalmát. A perbeli közjegyzői okirat tehát nem ügyleti okirat, hiszen a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalás a magánokirati formában megkötött szerződésből ered, amelyhez képest a közjegyzői okirat semmilyen egyoldalú kötelezettségvállalást nem tartalmaz. A Vht. 23/C. § (1) bekezdés a) pontja és a Kjtv. 112. § (1) bekezdés a) pontja azt juttatja kifejezésre, hogy a kötelezettség szerződésen vagy egyoldalú nyilatkozaton alapul, és magának a jogügyletnek kell közjegyzői okiratban szerepelnie. Ennek az elvárásnak nyilvánvalóan nem felel meg az a perbeli eset, amikor az egyik szerződő fél a közjegyző előtt, közjegyzői okiratban rögzítetten arról nyilatkozik, hogy ezt megelőzően mással milyen tartalmú szerződést kötött. Ez az okirat tehát a jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdés a) pontjának, illetve a Kjtv. 112. § (1) bekezdés a) pontjának nem felel meg, és a támadott további kikötéssel együtt sem alkalmas arra, hogy ezt a közjegyző végrehajtási záradékkal lássa el.

A kölcsönszerződés pont (1) bekezdés harmadik mondata semmilyen értelmezéssel kapcsolatos szabályt nem tartalmazott, ami a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján tisztességtelenségének megállapítását kizárta. Tartalma alapján sem joglemondásként, sem tartozáselismerésként nem értékelhető, a felperesek ahhoz járultak hozzá, hogy az alperes a számlái és a bizonylatai alapján a mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozásáról közjegyzőtől ténytanúsítvány kiállítását kérje. Az rPtk. 207. § (2) bekezdésének a fogyasztóra nézve kedvezőbb értelmezési szabálya alapján ugyanis az „elfogadás” kizárólag a közjegyzői ténytanúsítvány kiállításának lehetőségére, és nem a hitelező számlái és bizonylatai alapján tanúsított tartozás összegére vonatkozott.

Az EUB C-34/18. számú ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy az Irányelv melléklete 1. pontjának m) alpontja nem a fogyasztó, hanem az eladó vagy szolgáltató szerződésből eredő kötelezettségeire

utal. Így e rendelkezés nem vonatkozik azokra a feltételekre, amelyek feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú értékelésére, hogy a fogyasztó a szerződésnek megfelelően teljesítette-e - törlesztéséből és az ezzel összefüggő költségek megfizetéséből álló - ellenszolgáltatását. Mindezekből következően a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjába foglalt rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az csak a fogyasztóval szerződő fél saját teljesítése szerződésszerűségének megítélésére vonatkozik. A támadott szerződési kikötés kizárólag az adós kölcsön- és járuléktartozásával kapcsolatos rendelkezést tartalmaz, ezért az a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem tisztességtelen.

Az EUB C-34/18. számú ítélete szerint általános jelleggel, minden további vizsgálat nélkül nem tisztességtelen az olyan egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, amelynek az a tárgya vagy hatása, hogy a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztó hátrányára megfordítja. A nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia, hogy az alkalmazandó nemzeti szabályozást figyelembe véve az érintett szerződési

kikötés nem zárja-e ki és nem gátolja-e a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése lehetőségében vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében. Amennyiben a szerződési feltétel objektíve nem alkalmas arra, hogy a fogyasztót a hatályos nemzeti jogszabályokban előírtnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza, akkor sem tartozik az Irányelv melléklete 1. pontja q) alpontjának hatálya alá, ha egyébként azt a benyomást kelti a fogyasztóban, hogy korlátozottak a jogvédelmi lehetőségei és köteles a szerződésben előírt összes kötelezettségét teljesíteni. Ugyanakkor e rendelkezés kiterjed az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése lehetőségében vagy más jogvédelmi lehetőség igénybevételében, amennyiben a fennmaradó esedékes összeget olyan közjegyzői ténytanúsítvány állapítja meg, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja.

A Kjt. 111. § (1) bekezdése és a 136. § (1) bekezdése szerint közjegyzői tanúsítvány a közjegyző jelenlétében történt tények, illetve nyilatkozat megtételének tanúsításáról állítható ki. Ebből következően banki nyilvántartás esetén nem a nyilvántartott tartozás vagy az annak alapjául szolgáló tények, hanem kizárólag a bank által - a nyilvántartása alapján - tett nyilatkozata tanúsítható. Az rPp. 195. § (1) bekezdése értelmében a nyilatkozatot tartalmazó közjegyzői okirat csupán azt bizonyítja, hogy a nyilatkozatot az okirat szerinti személy az okiratban feltüntetett időben és módon megtette. Tekintettel arra, hogy a felek a szerződésben nem tettek előre olyan nyilatkozatot, hogy a közjegyző által tanúsított nyilatkozatban megjelölt tényeket valóságnak fogadják el, az, hogy a közokiratba foglalt nyilatkozat tartalma megfelel-e a valóságnak, a lefolytatott bizonyítás eredményén alapuló bírói mérlegelés függvénye.

A saját nyilvántartásáról tanúsítvány kiállítását a bank akkor is kérhetné a közjegyzőtől, ha erre a felperes a szerződésben külön nem hatalmazza fel, illetve ha a felperes előzetesen nem nyilatkozik arról, hogy a bank által rögzített adatok tanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak.

Amennyiben a bank a közvetlen végrehajtást mellőzve pert indít az adóssal szemben, akkor a perben a szerződéskötéskor hatályos jogszabályok szerint az rPp. 164. § (1) bekezdésének [jelenleg Pp. 265. § (1) bekezdésének] megfelelően a banknak kell bizonyítania - a jogszabálynak megfelelően vezetett nyilvántartásai felhasználásával - a szerződés és annak felmondása folytán esedékessé vált követelés összegét. A bank által kellő részletességgel megjelölt követeléssel szemben az alperes adósnak nem elegendő pusztán vitató nyilatkozatot előterjesztene, hanem a kereset eredményes vitatásához érdemben meg is kell jelölnie - és szükség esetén bizonyítania -, hogy a bank által előadott, a nyilvántartásokon alapuló tartozás összege milyen okból nem megfelelő, azaz azt, hogy az abban megjelölnél többet teljesített, vagy levezetnie kell azt, hogy a bank elszámolása a teljesítésekre tekintettel miért nem helyes. A kereset teljes vagy részleges elutasítására mindkét esetben sor kerülhet akkor, ha az alperes fogyasztó igazolja, hogy a tartozása a keresetben megjelölt összegben nem vagy kisebb összegben áll fenn, mint amit a bank megjelölt, illetve akkor is, ha megalapozott kétséget tud ébresztetni a banki nyilvántartások vagy elszámolások

helyessége iránt. Ehhez képest semmilyen különbséget nem eredményez az, ha a banki nyilvántartások tartalmát közjegyzői ténytanúsítvány is tartalmazza.

Az EUB a C-32/14. számú, Sugár-ügyben hozott ítéletében már kifejtette, hogy önmagában nem tekinthető tisztességtelennek, ha a nemzeti jogszabályok lehetőséget adnak a közvetlen végrehajtásra, feltéve, ha ennek megindulását követően a fogyasztó a tartozás érvényességét vagy összegét kifogásolhatja. Ez a szerződés megkötésekor hatályos jogszabályok alapján a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben volt lehetséges.

Amennyiben az alperes bank a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés közvetlen végrehajtását

kezdeményezi, akkor a szerződéskötéskor hatályos jogszabályok szerint az rPp. 369. §-a alapján indult végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránt indított perben nem a perbeli szerződéses kikötés, hanem az rPp. 164. § (1) bekezdése telepíti a felperes fogyasztóra az azzal kapcsolatos bizonyítási kötelezettséget, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, vagy a követelés részben vagy egészben megszűnt. A fogyasztó annyiban valóban hátrányosabb helyzetbe kerül, mint a fent írt esetben, hogy kétség esetén is a felperes fogyasztót terheli a tartozás, azaz csak egyértelmű ellenbizonyítás esetén lehet pernyertes.

Az rPp. 2017. december 31-ével történt hatályon kívül helyezésével megszűnt annak a lehetősége, hogy az adós az rPp. 369. § a) pontja alapján végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti pert indítson arra hivatkozással, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, így arra sincs módja, hogy egy ilyen eljárásban az alperes által kezdeményezett végrehajtás felfüggesztését kérje, a Pp. 528. §-a értelmében ezen a ténybeli alapon végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per már nem indítható. Az adós jelenleg érvénytelenség megállapítása iránt indíthat pert, amelyben a Pp. 129. §-a alapján a végrehajtás felfüggesztését is kérheti.

A kifejtettekből következően a jelen perrel támadott kikötés nem eredményez a felperesekre nézve hátrányos eltérést a bizonyítás általános szabályaitól, és különösen nem jogosítja fel arra a bankot, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja. Mindezekre tekintettel a kikötést a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján sem lehet tisztességtelennek értékelni.

A közjegyző által - nem peres eljárásban - törvényes jogkörében közokirat elkészítését, valamint annak végrehajtási záradékkal történő ellátását ugyanolyan garanciális előírások előzik meg, mint a bírósági határozatokét. Az eljáró közjegyző a végrehajtást nem rendelheti el automatikusan, minden esetben meg kell vizsgálnia, hogy a végrehajtás általános és különös feltételei fennállnak-e.

A szerződéskötéskor hatályos Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése] azokat az alaki kritériumokat tartalmazza, amelyek alapján a végrehajtási záradék kibocsátható. A Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése] arról rendelkezik, ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. Ennek elmaradása esetén az okirat záradékolását meg kell tagadni. Ez utóbbi rendelkezés akkor alkalmazandó, amikor a követelés lejártának az időpontja egy feltételtől vagy időhatározástól függ, mert a Vht. 21. § (1) bekezdése [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) bekezdése] az rPtk. 228. § (1) bekezdése és a 229. § (1)-(3) bekezdése, illetve a Ptk. 6:116 - 6:118. §-ainak alkalmazására utal. Mindebből következően ha a felek a kötelelem hatályosulását, így a szerződés teljesítését egy feltételtől vagy időhatározástól tették függővé, úgy ennek a feltételnek a bekövetkezése jelenti azt az időpontot, aminek az alapulvételével a késedelem bekövetkezik. A feltétel vagy időhatározás a felek szerződéses, egybehangzó akaratán alapuló rendelkezés, amely a felektől független módon következik be (a szerződésszegéstől független, mivel egy jövőbeni bizonytalan eseménytől, időhatározás esetén egy biztos, de későbbi eseménytől függ), így szükséges annak hitelt érdemlő tanúsítása, hogy a teljesítési határidő megnyílt.

Nem felel meg e kritériumoknak a szerződő felek olyan szerződési rendelkezése, amelyben a

felmondási jogot az adós súlyos szerződésszegéséhez, fizetési késedelméhez, mint jövőbeni eseményhez kötik. A felmondás pedig jogszabályon vagy a felek szerződésén alapuló egyoldalú hatalmasság, alakító jog, ami valamelyik fél szerződésszegő magatartásának szankciója, melynek alkalmazása kizárólag az erre jogosult személy döntésétől függ. A felmondás jogszerűségének kérdése a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem során érdemben nem vizsgálható. A

hitelező a saját nyilvántartásai alapján maga dönt a felmondásról, a ténymegállapító okirat a nyilvántartásából szerinte figyelembe veendő azon adatokat dokumentálja, amelyek felmondása alapjául szolgálnak.

Ennek megfelelően a kölcsönszerződésben foglalt kötelezettség közvetlen végrehajtásához szükséges, hogy a közokiratban az adósok egyértelműen kötelezettséget vállaljanak a korábban magánokirati formában létrejött kölcsönszerződésből eredő követelések teljesítésére. Az elmaradt törlesztő részletek akkor végrehajthatók ennek az okiratnak a záradékolásával, ha a közokiratba foglalt kölcsönszerződés tartalmazza a törlesztő részletek összegét számszerűen vagy egyértelműen meghatározható módon, valamint azok esedékességét. Mindehhez a perbeli szerződéses kikötés alkalmazására nincs szükség, miután a szerződés alapján fennálló, végrehajtani kért kötelezettség összegének helyességét (azaz azt, hogy a kötelezettségvállalással érintett összeg egy része teljesítésre került-e, vagy a felmondás jogszerű-e), a végrehajtási záradékolás során nem lehet vizsgálni. Így a bank ezt minden további kikötés hiányában is jogosult a nyilvántartásai alapján megjelölni. Amennyiben pedig a közokiratba foglalt kölcsönszerződés a fenti adatokat nem tartalmazza, akkor ezek hiányát a záradékolási eljárás vagy a záradék kiállításával szembeni jogorvoslat során lehet vizsgálni.

A szerződési feltétel alapján a közjegyző által tanúsított banki nyilatkozat ezért nem jelent változást a Vht. 21. § (1) és (2) bekezdésében [jelenleg hatályos Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében] meghatározottak teljesítésének a kötelezettségén, így a bank végrehajtási záradék kibocsátását e szerződési kikötés hiányában is ugyanolyan feltételekkel kérhetné. A támadott feltétel ugyanis nem biztosítja a hitelező számára a felmondás jogszerűségének vagy a fennálló tartozás összegének vitathatatlanságát, és nem alkalmas a Vht. 21. § (2) bekezdése [jelenleg 23/C. § (2) bekezdése] szerinti feltétel igazolására.

Az a feltétel, amely pusztán felhívja a fogyasztó figyelmét egy jogszabályi rendelkezés létre, nem változtat a fogyasztó jogi helyzetén a fogyasztó hátrányára. A kifejtettek alapján a perben kifogásolt szerződési feltétel alkalmazása esetén a felperes nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe, mint a fenti jogszabályok megfelelő alkalmazása esetén, ezért az tisztességtelennek nem tekinthető.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét helybenhagyta.

A felperések fellebbezése sikertelen volt, ezért az rPp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperéseket egyetemlegesen kötelezte az alperes javára az R. 3. § (3) és (5) bekezdése alapján az áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltség megfizetésére. A felperések teljes személyes költségmentessége folytán feljegyzett fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2020. február 26.

Dr. Koday Zsuzsanna
a tanács elnöke

Dr. Pusztai Anita
előadó bíró

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
bíró